

JO NESBØ

**DOKTOR
PROKTOR**

**REDDER
JULEN ...?**

Oversat af
Allan Hilton Andersen

★ ★
Alvida
★

Kapitel 1

Fem dage til juleaften

DETTE ER EN HISTORIE, der begynder i eftermiddags-skumringen den sidste søndag i advent.

Sneen lå tykt over Norge, især over Oslo, især især over Kanonveien og især især især over det mærkelige, blå, skæve hus længst nede ad vejen, hvor en eller anden snart burde tage sig sammen og rydde vejen fra trappen, forbi det snetyngede pæretræ og hen til lågen. Boede der ingen derinde? Jo da, for der var jo fodspor, både små og store, mellem lågen og trappen, der brændte stearinlys bag de tilfrosne ruder, og der steg røg op fra skorstenen.

Og inde ved køkkenbordet sad en nabopige, der hed Lise, ved køkkenbordet og så drømmende ud i luften, mens hun lyttede til Juliette, den søde dame, der stod og rørte i en gryde, mens hun fortalte en romantisk julehistorie om to elskende, som var sammen, mistede hinanden, men fandt sammen igen juleaften.

”Jeg elsker romantiske historier, der er sørgelige i midten,” sukkede Lise. ”Især hvis de også er lidt uhyggelige.”

Juliette Margarin lo og hældte mere mælk i gryden. ”Det, mademoiselle Lise, er, fordi du sidder herinde i varmen og har det hyggeligt og ikke er ude blandt

de uhyggelige, fæle og usynlige væsener, der lusker rundt nu her før jul.”

I det samme peb dørhængslerne ude i gangen, og en kold vind susede ind i køkkenet. De så på hinanden. En eller anden – eller et eller andet – var lige kommet ind. Der lød knirkende skridt hen over trægulvet i gangen.

”Hv-hvem er det?” spurgte Juliette med rystende stemme.

Der kom ikke noget svar.

”Hve...” begyndte Juliette, men lagde så forskrækket hånden over munden.

Noget gruopvækkende var kommet til syne i døråbningen ud til gangen.

En brændestabel, en stabel af birkeved hugget ud i korte stykker, der svævede tyve centimeter over gulvet.

”Åh nej, en svævende brændestabel!” klynkede Juliette. ”Hvad vil du os uskyldige, forsvarsløse kvinder?”

”Æde!” svarede brændestablen.

”Mon Dieu!” sagde Juliette, for hun er fransk og *mon Dieu* betyder *min Gud!* ”Vil du æde os begge, eller er det nok at æde hende den lille? Vil du æde hele huset eller æde ...”

”Æde risengrød!” svarede brændestablen.

”Så slå dig ned her ved ovnen,” svarede Juliette og vendte sig om mod gryden igen.

Brændestablen svævede hen til den buldrende brændeovn, faldt skramlende ned i brændekurven, og bag brændestablen, der så ud til at svæve, kom en usædvanlig lille dreng til syne. Han havde en endnu mindre opstoppnæse og de mindste fregner, du nogensinde har set. Han børstede sneen af sin striktrøje og fiskede stumper af birketræ ud af sit knaldrøde hår og sine bittesmå ører.

"Er du sulten, Bulle?" spurgte Lise.

"Sulten?" sagde den lillebitte dreng og snød næse i sit trøjeærme. "Lad mig forklare ..."

"Åh nej," mumlede Lise.

"Da jeg begyndte på den her polarekspedition, var det med mit eget liv som indsats og én ting i tankerne." Han hævede en helt utrolig kort pegefinger. "At redde kvinder og børn ... nå ja, først og fremmest kvinder ... fra kulde og sult. Med enkle redskaber, ingen kommunikationsmidler eller navigationsudstyr kæmpede jeg mig mutters alene gennem det sneinferno, der ofte truede med at drukne mig. Men jeg gav ikke op. For jeg er Bulle, og Bulle giver sig aldrig, Bulle ..."

"Bulle har været i garagen og hente brænde," sagde Lise og pegede ud ad køkkenvinduet, hvor Månen skinnede på det vakkelvorne træskur henne ved lågen.

"Netop," svarede drengen. "Og den nu udsultede, udmarvede Bulle er derfor en smule skuffet over,

at de kvinder og børn ... hovedsageligt kvinder ... han har risikeret sit unge liv for, ikke er kommet lidt længere med fremstillingen af ..." Bulle rullede med øjnene og segnede derpå om på gulvet, "... risen-grøden."

"Bulle, du har været væk i fem minutter."

"Og der er kun fem minutter, til maden er færdig," lo Juliette. "Især hvis du rejser dig op og dækker bord, Bulle."

Bulle sprang op, hoppede op på køkkenbænken, åbnede køkkenlågen og tog tallerkener ud.

I det samme lød der et brag nede under gulvplankerne.

"Hvad var det?" råbte Lise.

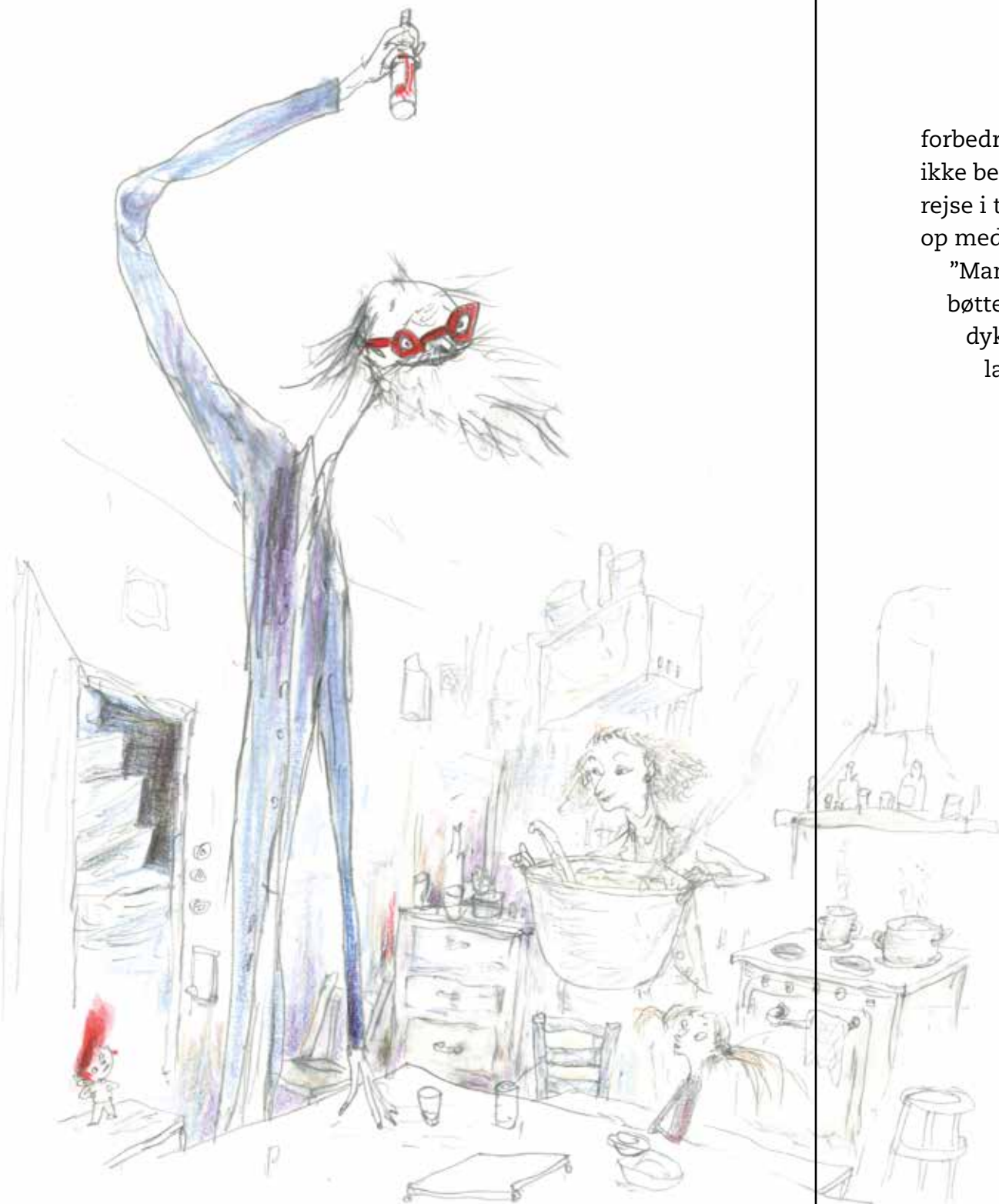
"Åh, det var vel Viktor, der opfandt et eller andet."

De hørte løbende, slæbende skridt på kældertrappen, og lidt efter kom en usædvanlig høj, tynd mand ud i køkkenet. Han havde en stor, strittende manke af hår og et tyndt skæg rundt om et stort smil, en blå opfinderkittel og et par briller, som ved nærmere eftersyn viste sig at være et par svømmebriller. "Elskede! Mine venner!" sagde han og gav Juliette et smækkys på kinden. "Eureka!"

"Det betyder *Jeg har fundet*," hviskede Lise til Bulle, der var krøbet op på træbænken ved siden af hende.

"Det ved Bulle godt, lille ven," svarede Bulle. "Hvad har du opfundet, doktor Proktor?"

"Nu skal I bare høre, kære venner. Jeg har lavet en

forbedring af Raspas tidssæbe, som gør, at man nu ikke behøver et specialfremstillet tidsbadekar for at rejse i tid og rum." Han holdt en lille shampooflaske op med et hindbærrødt, flydende indhold.

"Man hælder sæben i et hvilket som helst badekar, bøtte eller bassin og rører, til det skummer. Så dykker man bare ned i det, tænker på et sted langt borte og en dato engang i fortiden, og når man rejser sig, så ... vips! ... er man der!"

"Mon amour, du er et geni!" sagde Juliette og gav professor Proktor et knus, der var så hårdt, at han blev lidt rød i hovedet.

"Det får du Nobelprisen i fysik for!" sagde Bulle, der havde rejst sig og stod på træbænken. "Du kan sælge tidssæben i hele verden, og så bliver du rig!"

"Det gør jeg desværre nok ikke," smilede doktor Proktor. "Det her er nemlig de sidste dråber, der findes af Raspas tidssæbe, og nu, hvor Raspa er væk, er der ingen, der har formlen på, hvordan man kan lave mere."

"Men det, vi kan lave mere af, er risengrød!" sagde Juliette og satte gryden midt på bordet. "Værsgo, og så må vi se, om vi kan få tømmt den her!"

Derpå kastede de sig over Juliettes risengrød, for der er kun én ting, som

Lise og Bulle kunne lide mere end Juliettes risengrød, og det var doktor Proktors karamelbudding. Bulle kunne nu for resten lide alt med karamelsmag. Det var derfor, han altid havde en flaske karamelsovs i lommen. Hans mor var nemlig ikke ligefrem nogen mesterkok, så når han og hans søster spiste aftensmad, havde Bulle lært sig at distrahere moderen (for eksempel ved at råbe: "Se, en syvbenet edderkop!") og derpå være lynhurtig til at ryste lidt karamelsovs ud over aftensmaden. Men det skal siges, at fiskepinde med karamelsovs smager lidt mærkeligt og ærtesuppe med karamelsovs endnu mærkeligere.

Men nu var de i Juliette og doktor Proktors køkken, og mens de slubrede og mmmm'ede, fortalte Juliette Margarin en historie om, hvordan de havde fejret jul i hendes rige familie i Frankrig på et stort, koldt slot med and til middag og mange tjenere, men ingen venner eller familie.

"Hos os var det omvendt," sagde doktor Proktor og rejste sig og tændte for radioen.

"Mine forældre havde et lillebitte, varmt hus uden tjenere, men masser af familie, når det var juleaften. Vi var så mange, at huset var ved at sprænges, og vi sivede ud ad vinduer og døre." Han havde fundet radiostationen med Ønskekoncerten, hvor kendte, kærester, kusiner, kammerater, klasseveninder og kolleger sendte hinanden julehilsner og ønskelodier. "Vi var alle sammen opfindere, og alle

talte i munden på hinanden om det nyeste, vi havde opfundet," fortalte Proktor. "Vi spiste noget nyt, som mor og bedstemor havde opfundet, og gav hinanden ting i julegave, som vi selv havde opfundet."

"Som for eksempel hvad?" spurgte Bulle mellem mundfuldene.

"Åh, det kunne være muskelhandsker, som gjorde det muligt at rydde tonsvis af sne uden at blive træt, eller ski, man ikke kunne falde med. Men som regel var det bare ting, der eksploderede på sjove måder. Og så var der jo det år, hvor tante Inga havde opfundet en konfektæske, hvor alle stykkerne snakkede, når man åbnede æsken. De plaprede løs i munden på hinanden om, hvor dejlige de var, indtil de alle sammen til sidst peb i kor: "Tag mig, tag mig!"

"Ho-ho!" råbte Bulle. "Og havde I en julemand?"

Proktor kiggede lidt ud i luften, før han svarede. "Far plejede at gå ud, fordi han skulle hjælpe julemanden, sagde han, og et stykke tid efter kom julemanden ind med nogle gaver og sagde, at der var meget, han skulle nå, og så forsvandt han lige så hurtigt, som han var kommet."

"Det er *fuldstændig*, ligesom far gør hjemme hos os!" råbte Lise. "Men jeg kan se på skoene, at det bare er far, der har klædt sig ud."

"Hvad med dig, Viktor?" spurgte Juliette. "Vidste du godt, at det var din far, når han hvert år kom tilbage, kort efter at julemanden var gået igen?"

”Nej,” svarede doktor Proktor åndsfraværende og kiggede ud ad vinduet. ”Far kom aldrig hjem før vældig sent. Det var nemlig et stort og vigtigt arbejde at hjælpe julemanden.”

”Ha-ha,” sagde Bulle tørt.

”Den juleaften lyder i hvert fald lidt sjovere end den hjemme hos os,” sagde Lise. ”I vores familie giver vi kun hinanden fornuftige gaver. En ny skoletaske

og penge til medlemskontingent til spejderne og den slags ting. Far sørger for, at vi går den rigtige vej rundt om juletræet, og når vi åbner gaverne, samler mor indpakningspapiret ind og stryger det, så det kan bruges næste år. Og hun samler kortene ind og skriver på, hvor meget hun tror, gaverne har kostet, så vi til næste jul kan give dem en gave, der koster sådan cirka det samme.”

”En grundig mor,” sagde Proktor.

Lise lo. ”Sidste år fik jeg en lille gave pakket ind i almindeligt, hvidt papir, og det var endda brugt, for der var skrevet på det. På kortet stod der bare FRA JULEMANDEN. Det var en snekugle, I ved, sådan en glaskugle, som man ryster, og så sner det.”

”Ja, dem kender jeg godt,” sagde Proktor. ”Det var nemlig min tipoldefar, der opfandt de der glaskugler.”

”Men i hvert fald blev mor irriteret, for nu aner hun ikke, hvem vi skal give en lignende gave til i år! Og jeg ville ikke fortælle hende, at der selvfølgelig kun er én person, vi kender, som kunne finde på at pakke en gave ind på den måde!”

Juliette og Lise kiggede på den lille, rødhårede dreng, der tilsyneladende ikke hørte efter, men lod, som om han spillede trompet, mens han fløjtede til trompet-soloen i ’Glade jul’, der strømmede ud af radioen.

”Har han sagt, at den var fra ham?” spurgte doktor Proktor.

Lise rystede på hovedet.

Proktor kløede sig i skægget. "Så kan du jo ikke udelukke, at den var fra julemanden."

"Hallo!" stønnede Lise. "Julemanden? Jeg er ikke to år gammel!"

"Så du tror ikke på julemanden?"

"Nej! Gør du?"

"Neeej." Doktor Proktor trak på det. "Jeg tror ikke på julemanden. Jeg ved ..."

Juliette rømmede sig højt.

"Hvad ved du?" spurgte Lise.

"Jeg ... øh, ved ..." svarede Proktor og kiggede hen på Juliette, der så advarende på ham.

"Lad mig sige det sådan her," sagde Proktor. "Jeg ved, at der de seneste år er blevet stadig færre mennesker, der tror på julemanden, fordi julemanden er blevet glemt i al den julehandel, vi har gang i. Nu tror folk mere på juletilbuddene i Hr. Thranes Stormagasin, end de tror på julemanden. Hr. Thrane bliver rigere og rigere for hver jul, der går, mens julemanden, den stakkelt ... Ham og de små, enkle gaver, han giver, er der ikke længere nogen, der har brug for."

"Nu får du det til at lyde, som om julemanden findes," lo Lise.

"Jeg ..." begyndte Proktor, men Juliette afbrød ham med en bestemt rømmen.

"Fortæl hellere, hvordan I plejer at fejre jul, Bulle," sagde hun.

Bulle udstødte nogle underlige, underjordiske grynt,

før han havde slugt risengrød nok til, at han kunne snakke. "Det kom altid an på, om mor havde en kæreste. Hvis hun havde, måtte jeg og min søster tage hen til bedstefar, da han levede. Og så læste han for os."

"Fra Juleevangeliet?"

"Nej," svarede Bulle og forsynede sig med mere grød. "Fra 'Dyr, Du Ville Ønske Ikke Fandtes'."

"Hm. Det lyder hyggeligt."

"Enormt hyggeligt," sagde Bulle og proppede grød i sig. "Vidste I for eksempel, hvorfor man i New York begyndte at bygge skyskrabere med butikker på de første etager og lejligheder længere oppe?"

De andre så bare på ham.

"Vampyrgiraffer," sagde Bulle,

"Neeej," sagde Juliette og lænede sig ind over bordet. "Fortæl."

"Der er ikke meget at fortælle," sagde Bulle. "Kun at vampyrgiraffer har nogle rigtig fæle vampyrtænder, som de bider med, og så suger de blod og øl sådan her ..." Der lød en gurglende lyd, da han slubrede risengrød i sig fra skeen.

"Adr!" sagde Lise.

"Men heldigvis kommer de kun ud om natten," sagde Bulle. "Så stavrer de rundt i byens gader på lange, tynde ben. De er så høje og benene så tynde, at bilerne bare kører nede under dem, og de fleste bilister lægger ikke engang mærke til dem. Og vampyrgiraffen er ligeglåd med biler, den er nemlig på jagt efter øl og blod."

Og det er derfor, det er så godt, at den har sådan en lang girafhals. Godt for den, altså. Ikke for os. For med de ben og den hals kan den nå op til anden sal, mindst. Så hvis man ligger og sover med åbent vindue ...”

Bulle viftede med skeen, så grøden smattede ud til alle sider, ”så skal man helst ikke have soveværelset eller køleskabet længere nede end på tredje sal.”

”Mon Dieu!” hviskede Juliette, mens Proktor kluklo ved siden af hende.

”Men endnu værre er det i Nordre Terrortorturium i Australien,” sagde Bulle og spærrede øjnene op, ”det mest afsidesliggende, skumle sted på kloden ...”

”Bulle!” råbte Lise.

Juliette løftede et øjenbryn og kiggede på hende.

”Men det hele er jo noget, han sidder og digter!” stønnede Lise.

”Og hvad så?” sagde Juliette. ”Fortsæt, mon ami.”

”Flyvende hunde,” sagde Bulle og rakte armene ud til siden. ”Schtoore vovser med flagermusvinger. Ved solnedgang kommer de flyvende ud fra deres huler i flokke så store, at de formørker himlen. For hundrede år siden begyndte de at trække ind mod landsbyer og byer, og ifølge min bedstefar blev de den værste dyreplage, siden tsetse-elefanten hærgede på det afrikanske kontinent.”

Juliette lagde forskrækket hånden for munden: ”Mais non! Og de flyvende hunde sugede altså blod fra mennesker?”

”Blod?” sagde Bulle og rynkede panden. ”Hvorfor i alverden skulle de dog det? Vi snakker om *hunde*. De skider!”

”Eh ... skider?” spurgte Juliette og vendte sig om mod doktor Proktor. ”Hvad betyder det på fransk, Viktor?”

”Det forklarer jeg senere, min egen.”

”Det væltede bare ned,” sagde Bulle og lagde hænderne på hovedet. ”Folk fik det i håret, på hattene,

på deres bare isser, på tagene, terrasserne og i deres svømmebassiner. Og det her var jo ikke hunde, der havde ejere med små plasticposer, som samlede op efter dem. Lortet lå metertykt nogle steder, en brun, flydende vælling, som folk gled i, vadede i og nogle gange druknede i. Og føj for en stank! Er der forresten nogen, der skal have mere risengrød?”

”Nej tak,” sagde de tre andre i kor og så til, mens Bulle øste resten af den hvide, flydende vælling op på sin tallerken.

”Så der blev udlovet dusør for at skyde de flyvende hunde,” sagde Bulle. ”Der var simpelthen for mange af dem. Australierne kan jo godt lide at grille i haven, så ved solnedgang tændte de for deres grill, skød lige op i luften og ... bums! ... så lå der en frisk, færdig hundebøf på grillen. De spiste dem som regel med brød og sennep og ketchup, og ifølge bedstefar var det sådan, at udtrykket *hot dog* opstod. Apropos ketchup ...” Bulle tog flasken med karamelsovs op af lommen og kiggede på grøden på tallerkenen.

”Dårlig idé,” sagde Lise.

”Enig,” sagde Bulle og stak flasken med karamelsovs tilbage i lommen. ”Nå, men under alle omstændigheder rejste bedstefar ud til Australien for at skrive om de flyvende hunde til D.D.V.Ø.I.F.”

”D.D.V.Ø.I.F.?” spurgte Juliette.

”Dyr, Du Ville Ønske Ikke Fandtes’,” sagde Lise og doktor Proktor i kor.

”Og en aften, hvor bedstefar var til grillfest, faldt der noget andet ned på grillen,” sagde Bulle. ”De havde skudt en flyvende buk af en eller anden slags, med horn og det hele!”

Lise slog sig for panden. ”Bulle, du lyver!”

”Vel gør jeg ej!” svarede Bulle.

”Jaså!” Lise satte hænderne i siden. ”Kan du gå hjem og hente din bedstefars bog og vise mig den flyvende buk måske?”

”Selvfølgelig ikke.”

”Ha! Fordi du lyver!”

”Så, så, børn,” sagde doktor Proktor, men Bulle var allerede sprunget op på bordet.

”Den er ikke med i bogen, fordi en buk med så mørkt kød ikke er et dyr, man ville ønske ikke fandtes,” råbte Bulle. ”Den er tværtimod et dyr, man er glad for findes, fordi det er den bedste søndagssteg, man kan forestille sig.”

”Godt sagt, Bulle,” sagde doktor Proktor. ”Så godt sagt, at du som præmie skal få lov til at tage opvasken.”

”Opva...? Præmie?”

”Ja, og du må gerne spørge din bedste ven, om hun vil hjælpe til med at tørre af.”

Bulle stønnede, lukkede øjnene og lod det røde hoved og de korte arme dingle ned foran sig. Så løftede han hovedet igen og åbnede et øje, som fandt Lise. ”Duuu, Liiiise ...?”

”Ja, så okay!” sagde hun og rev irriteret servietten af sig. ”Jeg skal nok hjælpe dig.” Hun begyndte at samle tallerkenerne sammen.

Bulle sprang ned ved siden af hende og slog armene om sin bedste ven. ”Du er så sød, Lise!”

”Ja, og du ved altid, hvordan du skal udnytte det!” sagde hun og daskede ham i hovedet, men ikke så hårdt, og måske smilede hun også lidt, for hvis Lise skulle være ærlig, og det var hun næsten altid, var der et par ting, hun var mere glad for end karamelbudding, og en af dem var Bulle.

Bulle og Lise vaskede op, mens Juliette og doktor Proktor drak kaffe ved køkkenbordet og nynnede med til Ønskekoncerten i radioen, og Lise fortalte, at til jul ønskede hun sig en bedre verden, hvor fattige børn havde det lidt bedre. Hun opdagede ikke, at Bulle, der stod bag hende, skar ansigt og gabte, så højt han kunne. Og Bulle fortalte, at han ønskede sig lidt tidssæbe, så han kunne rejse direkte til *Moulin Rouge* i Paris i 1922 og se danserinderne danse cancan på scenen.

”Jeg elsker cancadanserinder,” sagde Bulle med lukkede øjne og opdagede ikke, at Lise stod og lavede ansigter og kaninører bag hans ryg. Og i det samme blev de alle fire stille, fordi stemmen i radioen havde nævnt doktor Proktors navn.

”... Viktor Proktor har ønsket denne sang til glæde

for sin kæreste Juliette Margarin og ønsker alle på Kanonveien, også Lise og Bulle, en rigtig god jul!”

Og så lød der toner fra en trækharmonika, og en dame begyndte at synge på fransk.

”Edith Piaf!” lo Juliette.

”Hvad synger hun om?” spurgte Lise.

”Noget, som er romantisk og lidt trist i midten,” sagde Juliette, ”men hør efter, nu bliver det muntert igen!”

Og så dansede doktor Proktor med Juliette, og Lise spurgte Bulle, om han også ville danse, og han sagde, at det var i orden, men kun hvis de dansede cancan. Derpå stillede Lise og Bulle sig ved siden af hinanden, satte hænderne på hoften og sparkede benene så højt op i luften, som de kunne, mens de råbte: ”Cancan!”

”DETTE ER EN EKSTRAUDSENDELSE! KONGEN HAR I DAG SOLGT JULEN TIL HR. THRANE!”

Stemmen i radioen kom så pludseligt, og den næste sætning var så chokerende, at doktor Proktor og Juliette gled midt i en piruet, og Bulle og Lise faldt bagover med hver sin fod i vejret.

”OG HR. THRANE OPLYSER, AT FRA NU AF BLIVER DET STRENGT FORBUDT AT FEJRE JUL FOR DEM, DER IKKE HAR KØBT GAVER FOR MINDST 10.000 KRONER I ET AF HR. THRANES STORMAGASINER.”